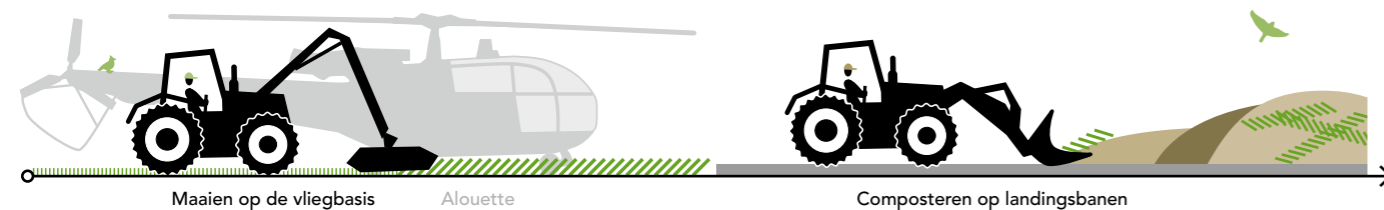

VAN ALOUETTE NAAR VELDLEEUWERIK

In 2018 sloot het Utrechts Landschap zich als eerste provinciale landschap aan bij de Biomassa Alliantie. Het doel: een bijdrage te leveren aan een gezondere bodem en een betere waterberging van die bodem. Ook wil de stichting leren van de door de alliantie opgedane ervaring. Op de vliegbasis Soesterberg vindt een eerste pilot plaats met circulair terreinbeheer.

De vliegbasis Soesterberg vormt de wieg van de Nederlandse luchtvaart. In 1913 werd het gebied voor 46.000 gulden aangekocht door de Staat der Nederlanden om als basis te dienen voor de 'Luchtvaartafdeeling', de voorloper van de Koninklijke Luchtmacht. Vanwege bezuinigingen bij Defensie is de basis eind 2008 gesloten en later overgedragen aan het Utrechts Landschap. Sinds 2014 is het gebied opengesteld voor publiek.

Van Alouette naar Veldleeuwerik

In de tijd dat de vliegbasis nog in gebruik was werd ze gebruikt door straaljagers, zoals de F4 en de F15, en als helikopterbasis. Eén van de helikoptertypen die er gestationeerd was, was een kleine lichte helikopter van Franse makelij, genaamd Alouette – Frans voor leeuwerik. Toeval? "Voor het militaire gebruik werd het grasland regelmatig gemaaid. In combinatie met de arme zand- en kiezelbodem heeft dat tot schraal grasland geleid, ideaal als woongebied voor de veldleeuwerik. Daarvan hebben we hier maar liefst 229 paren, de grootste populatie van de provincie Utrecht. Daar kan ik zo vrolijk van worden." Aan het woord is Martijn Bergen, één van de beheerders van de regio

Noord van het Utrechts Landschap waaronder de basis valt. De voormalige vliegbasis telt maar liefst zeshonderd verschillende planten. En naast leeuwerikken, grasmussen, de grauwe klauwier en graspiepers, komt ook de tapuit er voor. Volgens de Vogelbescherming één van Europa's snelst afnemende soorten.

Beheer

Voor het beheer wordt het terrein nog steeds ieder jaar gemaaid. Dit gebeurt niet zozeer om het land te verschralen, het is namelijk al schraal, maar vooral om verbossing te voorkomen. Door het maaibeleid wordt zo een successiestadium in stand gehouden dat de grootste natuurwaarden kent. Het moment van maaien is daarop afgestemd. Vroeger werd het maaisel afgevoerd naar een composteerder, maar dat kostte naast veel energie ook veel geld.

Circulair terreinbeheer

Martijn Bergen: "We maaien allerlei gebieden en voeren per jaar honderden tonnen maaisel af. Alleen al op de vliegbasis is er 125 hectare grasland. Als hooi is dat maaisel niet te gebruiken omdat er Jacobs kruiskruid in zit en dat is giftig

voor herkauwers. Op een gegeven ogenblik waren we wel klaar met dat afvoeren. Het slaat toch nergens om ons natuurmaaisel naar bijvoorbeeld Amsterdam te moeten afvoeren om het daar te verwerken. Dat slaat nergens op. We zijn rond gaan kijken naar alternatieven, en kwamen uit bij de Biomassa Alliantie. We zijn toen met de overheid gaan praten, wegens de ingewikkelde mestwetgeving, en we hebben uitgepluisd wat er kon. Een beperkt aantal kubieke meter kun je zelf ter plekke composteren, als je het op gronden in een straal van 5 km toepast. Dat hebben we gedaan. Van de vliegbasis wordt nu niets meer afgevoerd.

Composteren...

"Voor het composteringsproces zetten we compostspecialist uit de regio in, die hier ter plekke op de vliegbasis de compost maakt. Het helemaal zelf doen is voor zo'n pilot erg duur. Alleen al de benodigde frees kost 20.000 euro. We leggen het maaisel op de betonplaten van de landingsbanen. Als je de hoop heel vaak omzet, heb je binnen 2 maanden goede compost. Wij composteren op de vliegbasis 600 kuub maaisel, dat is zo'n 200 ton.

Tijdens het composteren slinkt dat enorm. De compost gebruiken we op onze eigen akkers, in de borders van landgoederen en in plantgaten van laanbomen. Alles binnen een straal van vijf kilometer."

...of Bokashi

"Maar ik ben intussen niet meer zo enthousiast over compost, omdat de CO₂ uitstoot nogal fors is. Als je Bokashi van het maaisel maakt, houd je alle elementen in het product, en voeg je die aan de aarde toe. Ik heb akkers verpacht aan een biologisch bedrijf die om die reden veel liever Bokashi gebruikt dan compost. Volgens hen voedt Bokashi de aarde en is compost maar half zo goed. Maar natuurlijk zijn er meerdere kampen over welke bodemverbeteraar geschikter is. Wij zijn zelf aan het onderzoeken wat voor ons beter is."

Kwaliteitsborging

"Voor natuurbeheerders is circulair terreinbeheer een heel ander proces dan bij bijvoorbeeld wegbeheerders, die met aannemers werken. Wij weten precies welke soorten er op ons land staan. In het geval van Soesterberg gaat het om schraal natuurgrasland; we weten dat er

geen invasieve soorten inzitten. De enige voor de afzet onwenselijke plant is Jacobs kruiskruid, maar daarvan gaan de zaden dood door compostering. Zwerfvuil... dat is zo weinig, dat kun je er met de hand uithalen. Gemeentes hanteren soms categorieën met de mate van vervuiling, maar daar komen onze gebieden niet in voor. Als je ziet wat er daar nog als schoon geaccepteerd wordt: daar zit al 10 keer zoveel in als wat wij hier hebben."

Wetgeving

"Het liefst zou ik in de toekomst helemaal geen maaisel meer afvoeren naar derden. Als ik sloten maai, zou ik het maaisel graag op de kant willen leggen om er ter plekke compost van te maken. Dan bel ik een buurman boer op en zeg: het is klaar, kom het maar halen. Dat zou mooi zijn. Maar door de regels in Nederland mag dat niet. Voor het maken van compost heb je een vloestofdichte vloer nodig, je mag niet zomaar overal compost maken en je mag het niet zomaar overal toepassen, omdat het onder de mestwetgeving valt. Dat laatst is raar, want het is natuurlijk geen dierlijke mest, al zit er wel wat stikstof en andere nutriënten in, die ook in

mest zitten. In de huidige wetgeving worden appels met peren vergeleken. Met de Biomassa Alliantie willen we dat los trekken en laten zien dat compost en Bokashi heel andere producten zijn dan mest."

Toekomst

"Om me heen zie ik steeds meer partijen enthousiast worden van het circulair gebruik van maaisel. Neem de gemeente Zeist. Zij hebben Bokashi gemaakt en dat vervolgens gebruikt in de borders van hun plantsoenen. Maar omdat je in de Bokashi aanvankelijk nog de resten van de planten ziet, vonden de gemeentelijke hoveniers dat eerst maar een bende. Na afloop van het seizoen was hun mening 180 graden gedraaid. Dit is top, zeiden ze, we hebben veel minder onkruid en je ziet de bodem gezond en rustig worden. En dat soort verhalen heb je nodig. Niet alleen van de mensen die het probleem hebben, maar ook van mensen die het profijt hebben. We hebben de gemeente aangespoord om ook lid te worden van de Biomassa Alliantie. Circulair beheer moet normaal worden, het moet gemeengoed worden. In de eerste plaats in natuurgebieden." ∞